

Nr 73.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till vissa statliga lånefonder för budgetåret 1950/51, m. m.; given Drottningholms slott den 3 februari 1950.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

G. E. Sträng.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen behandlas frågan om övergång till systemet med statlig kreditgaranti beträffande den låneverksamhet till främjande av jordbruket, trädgårdsnäringen och fisket, som för närvarande bedrivs med anlåtande av vissa statliga fonder. En sådan åtgärd anses dock av olika skäl icke nu böra komma till stånd. Däremot föreslås, att vissa av dessa fonder, nämligen statens kaninavelslånefond, statens fjäderfållånefond, statens kalkbrukslånefond, statens fruktodlingslånefond, statens mejerilånefond, statens slakterilånefond samt statens lånefond för inköp av gasgeneratorer för fiskerbåtar skola avvecklas vid utgången av budgetåret 1949/50. Vidare förordas, att frukt- och potatislagerhusfonden samt spannmålslagerhusfonden skola sammanslås till en fond, benämnd jordbrukets lagerhusfond. Bestämmelserna för låneverksamheten från den nya fonden anses böra göras enklare och mera enhetliga än de nu gällande. Närmare förslag härom framlägges.

Å kapitalbudgeten för budgetåret 1950/51 begäras investeringsanslag å 2 500 000 kronor till den nya lagerhusfonden, å 1 250 000 kronor till fiskerilånefonden samt å 1 000 000 kronor till lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.

Slutligen äskas till bidrag till uppförande av frukt- och potatislagerhus m. m. dels å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1949/50 ett reservationsanslag av 34 300 kronor, dels å riksstaten för budgetåret 1950/51 ett reservationsanslag av 16 000 kronor.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Drottningholms slott den 3 februari 1950.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sträng, frågor om anslag till vissa statliga lånefonder för budgetåret 1950/51, m. m. och anför därvid.

Inledning.

I sin till 1946 års riksdag avgivna berättelse uttalade riksdagens revisorer bland annat att det syntes böra undersökas, huruvida statens kaninavels-, fjäderfä- och kalkbrukslånefonder numera hade någon uppgift att fylla, som motiverade deras bibehållande.

Genom beslut den 28 oktober 1949 anbefalldes Kungl. Maj:t lantbruksstyrelsen att — med beaktande av berörda uttalande — utreda frågan om lämpligheten av att beträffande den statliga låneverksamhet till jordbrukets och trädgårdsnäringens främjande, som för närvarande bedrivs genom utlämnande av lån ur statens kaninavelslånefond, statens fjäderfälånefond, statens kalkbrukslånefond, statens fruktodlingslånefond, frukt- och potatislagerhusfonden, statens mejerilånefond, spannmålslagerhusfonden, statens slakterilånefond samt bevattningslånefonden övergå till systemet med statlig kreditgaranti. I anledning härav har lantbruksstyrelsen den 1 december 1949 avgivit utredning med förslag i ämnet. Häröver ha remissutlåtanden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret, Riksförbundet landsbygdens folk, Sveriges lantbruksförbund, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges allmänna hypoteksbank, Svenska jordbrukskreditkassan, Hushållningssällskapens förbund samt Sveriges kaninavelsföreningars riksförbund. Sveriges allmänna hypoteksbank har tillika överlämnat yttranden från samtliga tio till banken anslutna hypoteksföreningar. Vid Hushållningssällskapens förbunds utlåtande finnas fogade yttranden från Älvsborgs läns norra hushållningssällskap samt Jönköpings läns och Jämtlands läns hushållningssällskap.

Vidare anbefalldes Kungl. Maj:t, likaledes genom beslut den 28 oktober 1949, fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök att verkställa liknande utredning beträffande den statliga låneverksamhet till fiskets främjande, som för närvarande bedrivs genom utlämnande av lån ur fiskerilånefonden samt från det å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd anvisade anslaget till Lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. Till fullföljande av detta uppdrag har fiskeristyrelsen den 23 november 1949 avgivit utredning med förslag i ämnet. Över utredningen ha remissutlåtanden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges allmänna hypoteksbank, Svenska västkustfiskarens centralförbund, Svenska ostkustfiskarens centralförbund samt Svenska insjöfiskarens centralförbund. Sveriges allmänna hypoteksbank har tillika överlämnat yttranden från samtliga tio till banken anslutna hypoteksföreningar.

Jag torde här även få anmäla två särskilda framställningar den 18 augusti 1949 från lantbruksstyrelsen. I den ena framställningen hemställer styrelsen, att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1949/50 skall till spannmålslagerhusfonden anvisas ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor. I den andra framställningen anhåller styrelsen, att till samma fond skall för budgetåret 1950/51 anvisas ett investeringsanslag av likaledes 3 000 000 kronor.

Vidare torde jag här få upptaga ytterligare en framställning från lantbruksstyrelsen. I denna, som dagtecknats den 24 januari 1950, hemställer styrelsen att till bidrag till uppförande av frukt- och potatislagerhus m. m. skall anvisas dels å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1949/50 ett reservationsanslag av 34 300 kronor, dels å riksstaten för budgetåret 1950/51 ett reservationsanslag av 16 000 kronor.

Slutligen torde jag i detta sammanhang få anmäla en framställning den 12 augusti 1949 från fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök. Fiskeristyrelsen hemställer däri dels att det belopp, som årligen må av Kungl. Maj:t disponeras för utlämnande av lån från fiskerilånefonden, skall tills vidare från och med budgetåret 1950/51 höjas från 2 000 000 kronor till 2 500 000 kronor, dels att till nämnda fond skall för budgetåret 1950/51 anvisas ett investeringsanslag av 1 750 000 kronor och dels att till lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. skall för samma budgetår anvisas ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor. Över framställningen har statskontoret avgivit remissutlåtande.

Lantbruksstyrelsens utredning.

Gällande bestämmelser. I sin utredning har lantbruksstyrelsen till en början redogjort för gällande bestämmelser angående de av utredningen berörda fonderna. Av denna redogörelse framgår i huvudsak följande.

Bestämmelser om ifrågavarande fonder utom kaninavelsslånefonden finnas intagna i följande kungörelser, nämligen nr 235/1932 (ändrad genom nr 608/1937) rörande statens fjäderfållånefond, nr 461/1932 (ändrad genom nr 410/1934 och nr 609/1937) rörande statens kalkbrukslånefond, nr 196/1934 (ändrad genom nr 595/1937 och nr 530/1938) rörande statens fruktodlingslånefond, nr 811/1943 rörande frukt- och potatislagerhusfonden, nr 339/1930 (ändrad genom nr 125/1931, nr 266/1933 och nr 610/1937) rörande statens mejerilånefond, nr 342/1930 (ändrad genom nr 364/1932, nr 263/1933, nr 612/1937 och nr 252/1943) rörande spannmålslagerhusfonden, nr 386/1933 (ändrad genom nr 614/1937 och nr 428/1940) rörande statens slakterilånefond samt nr 543/1942 (ändrad genom nr 403/1944) rörande bevattningslånefonden. I fråga om vissa i kungörelserna intagna villkor för lån från de olika fonderna har lantbruksstyrelsen uppgjort den tablå som finnes intagen å s. 5 och 6.

I anslutning till tablån framhåller lantbruksstyrelsen, att kraven på den säkerhet, som förutsättes för lyftande av de olika lånen, skifta något. Såväl amorteringsfri tid som amorteringstid varierar högst väsentligt. Räntesatsen för samtliga lån är fyra procent. Vidare erinras att lån från statens fjäderfållånefond, frukt- och potatislagerhusfonden, statens mejerilånefond, spannmålslagerhusfonden och statens slakterilånefond må beviljas endast ekonomisk förening, som har till syfte att främja något av de ändamål, för vilka ifrågavarande fonder bildats, och vars medlemmar som regel skola vara jordbrukare respektive trädgårdsodlare. Härjämte förekomma bland annat stadganden rörande utredning för bedömande av behovet eller lämpligheten av de åtgärder, för vilkas utförande lån sökes, ävensom bestämmelser om driftskalkyler, planer, ritningar med beskrivning, kostnadsförslag samt i vissa fall om fabrikat, storlek, pris o. s. v. i fråga om utrustningen. Lån ur frukt- och potatislagerhusfonden och spannmålslagerhusfonden beviljas av Kungl. Maj:t. Ur de övriga fonderna beviljas lån av lantbruksstyrelsen. I samtliga fall handhaves utbetalningen av statskontoret.

Vad härefter angår statens kaninavelsslånefond finnas bestämmelser om denna intagna i Kungl. Maj:ts brev den 30 juni 1938. Lån ur denna fond må av lantbruksstyrelsen tilldelas den, som kan anses äga förutsättningar för kaninuppfödning och är i behov av understöd för bedrivande av sådan verksamhet. Å lånen erlägges icke någon ränta. Lånen äro amorteringsfria under de två första åren och återbetalas under loppet av de därpå följande fem åren med en femtedel årligen. Innan lån utbetalas, skall låntagaren till statskontoret avlämna, förutom förbindelse att återbetala lånet, godkänd säkerhet för detsamma. Lån må beviljas med högst 300 kronor.

I detta sammanhang torde även få återgivas följande av lantbruksstyrelsen uppgjorda sammanställning rörande lånefondernas ställning vid utgången av budgetåret 1948/49.

Tablå rörande vissa statliga lånefonder.

Fond	Säkerhet	Amortering	Ränta
Statens fjäderfållånefond	Inteckning med bästa förmånsrätt och till lånesumman motsvarande belopp i vederbörande fastighet.	2 år amorteringsfritt, sedan amortering högst 10 år för lån till anläggning, inrättning, förbättring av vissa lokaler. Minst 10, högst 20 år för andra lån.	4 % från lyftningsdagen + eventuell höjning enligt Kungl. Maj:ts beslut.
Statens kalkbrukslånefond	D:o.	2 år amorteringsfritt. Sedan amortering högst 10 år för lån till tekniska förbättringar. Minst 10, högst 20 år för andra lån.	D:o.
Statens fruktodlingslånefond	D:o. (Inteckningssumman eventuellt ökad med viss ränta, som kan komma att läggas till kapitalskulden).	Amorteringsfria år: för lån till anläggning och utvidgning av fruktodling 5 år, för lån till förbättring av befintlig fruktodling 2 år, för lån till andra ändamål 1 år efter det kalenderår, då lån eller del därav lyftats. Amorteringsår: högst 5 år för lån till redskap och till fruktodling äldre än 5 år, högst 10 år för andra lån.	D:o.
Frukt- och potatislagerhusfonden a) lagerhus	Inteckning med bästa förmånsrätt och till lånesumman motsvarande belopp i vederbörande fastighet, alternativt förlagsinteckning + eventuellt erforderlig borgen.	4 år amorteringsfritt efter det kalenderår, då lån eller del därav lyftats; sedan amortering högst 30 år från första lyftningsdagen.	Fr. o. m. 4:e året; i övrigt som för lån ur fjäderfållånefonden.
b) källare	Lika som för lagerhuslån. Även annan säkerhet kan godtagas; i fråga om jordbruksinventarier dock endast inteckning med bästa förmånsrätt.	2 år amorteringsfritt efter det kalenderår, då lån eller del därav lyftats; sedan amortering högst 10 år från första lyftningsdagen.	Fr. o. m. 2:a året; i övrigt som för lån ur fjäderfållånefonden.

Fond	Säkerhet	Amortering	Ränta
Statens mejerilånefond	Lånesumman motsvarande in-teckning med bästa förmånsrätt i vederbörande fastighet.	2 år amorteringsfritt efter det kalenderår, då lån eller del därav lyftats. Sedan amortering för teknisk förbättring högst 10 år; i andra fall minst 10 år, högst 20 år.	Som för lån ur fjäderfå-lånefonden.
Spannmålslagerhusfonden a) lagerhus	D:o, alternativt säkerhet som Kungl. Maj:t bestämmer	6 år amorteringsfritt efter det kalenderår, då lån eller del därav lyftats. Sedan amortering 6,6 % av ursprungligt lånebelopp per år.	3 räntefria år efter det kalenderår, då första lyftning skett. Därefter 4 % + eventuell höjning enligt Kungl. Maj:ts beslut.
b) spannmålstork	Lånebeloppet motsvarande förlagsin-teckning med bästa förmånsrätt + 20 % borgen.	Högst 15 år efter det år lånet bekommit.	Enligt Kungl. Maj:ts be-stämmande, f. n. 4 %.
Statens slakterilånefond	Lika som för lån ur kalkbrukslåne-fonden.	2 amorteringsfria år efter det kalenderår, under vilket lånet till någon del första gången lyftats. Sedan amortering högst 10 år för lån till tekniska förbättringar, högst 20 år för andra lån.	Som för lån ur fjäderfå-lånefonden.
Bevattningslånefonden	Prövas av Kungl. Maj:t.	2 amorteringsfria år efter det kalenderår, under vilket lånet till någon del första gången lyftats. Sedan amortering 10 år med lika delar varje år.	Fast ränta efter räntefot enligt av Kungl. Maj:t fastställd normalränta det år lånet erhålles, f. n. 4 %.

	Utlånat belopp, kronor	Disponibla kapitalmedel, kronor
statens kaninavelslånefond	8 298	14 000
statens fjäderfållånefond	—	130 000
statens kalkbrukslånefond	137 647	27 000
statens fruktodlingslånefond	1 790	497 500
frukt- och potatislagerhusfonden	1 768 267	1 437 700
statens mejerilånefond	105 980	3 127 000
spannmålslagerhusfonden	5 607 761	761 000
statens slakterilånefond	101 175	1 070 000
bevattningslånefonden	110 456	389 500
	<hr/>	<hr/>
Summa kronor	7 841 374	7 453 700

Lantbruksstyrelsens förslag. Lantbruksstyrelsen framhåller, att ifrågavarande lånefonder synas i vidsträckt bemärkelse beröra olika driftsförhållanden på jordbrukets område. Vad 1945 års bankkommitté i sitt betänkande med förslag till omläggning av den statliga kreditgivningen för bostads- och jordbruksändamål till en statlig kreditgarantigivning (SOU 1947: 86) anfört rörande åtgärder för att förbättra jordbrukets driftsförhållanden torde därför enligt lantbruksstyrelsen äga tillämpning i förevarande fall. Nämnda kommitté uttalade bland annat, att garantisystemet syntes kunna rymma möjligheter till en förenkling och samordning av jordbruksinvesteringarna utöver det av riksdagen antagna programmet, alltså även beträffande driftsrationaliseringen. Kommittén framhöll vidare, att det också förtjänade att övervägas, huruvida icke även andra låneformer än de egentliga rationaliseringskrediterna med fördel skulle kunna inordnas under de enskilda kreditinrättningarnas verksamhet med statsgaranti, oavsett vilket organ som finge hand om realprövningen av förekommande ärenden. Över huvud taget syntes rationaliseringssträvandena på jordbruksområdet kunna främjas genom en rationalisering jämväl av kreditgivningen och särskilt genom en så stark koncentration som möjligt av nuvarande statliga lånefonder. Behovet av vissa sådana fonder skulle, framhöll bankkommittén, för övrigt automatiskt bortfalla genom möjligheten att erhålla amorteringslån enligt systemet med statlig kreditgaranti.

För egen del finner lantbruksstyrelsen det lämpligt och möjligt att för flertalet av nu ifrågavarande ändamål omlägga den statliga kreditgivningen till ett system med statlig kreditgaranti efter mönster av det garantisystem, som redan tillämpas i fråga om lån till jordbrukets yttre och inre rationalisering och förvärv av jordbruksegna hem. Enligt styrelsen torde det icke föreligga någon svårighet för de enskilda kreditinrättningarna att åtaga sig den ökade långivning, som följer med en sådan omläggning. Omfattningen av den kredit, som hittills utlämnats från lånefonderna, är nämligen jämförelsevis ringa och anledning saknas att räkna med någon avsevärd ökning av kreditvolymen efter en eventuell övergång till garantisystemet.

I anslutning till det anförda anser lantbruksstyrelsen, att de fonder, som inrättats till främjande av jordbrukets driftsrationalisering, på ett undantag när böra avvecklas i samband med att ett garantisystem införes. Förslaget om avveckling gäller i första hand fruktodlingslånefonden, frukt- och potatislagerhusfonden, mejerilånefonden, spannmålslagerhusfonden, slakterilånefonden och bevattningslånefonden. De ändamål, för vilka dessa fonder äro inrättade, böra således i fortsättningen i stället stödjas genom stalliga garantiåtaganden. Även frågan om kalkbrukslånefondens avveckling bör avgöras i samband med att det ifrågasatta garantisystemet genomföres. Beträffande fjäderfållånefonden framhåller styrelsen, att ur densamma hittills beviljats endast fyra lån, varav intet under de sistförflutna tretton budgetåren. Med hänsyn härtill finner styrelsen denna fond kunna helt avvecklas utan övergång till ett statligt kreditgarantisystem. Vad slutligen beträffar kaninavelslånefonden skiljer sig denna från de övriga, bland annat därigenom att lånen äro helt räntefria. Utlåning från fonden har under senare år förekommit i mycket ringa utsträckning. Då emellertid efterfrågan på lån från fonden under innevarande budgetår visat ökad tendens, synes det enligt styrelsen tillrådligt att avvakta ytterligare någon tids erfarenhet, innan definitiv ställning toges till frågan om statligt stöd alltjämt behövs för det ändamål, för vilket fonden inrättats. Fonden anses med hänsyn härtill böra bibehållas tills vidare. Härför talar enligt styrelsen jämväl lånens speciella karaktär av delvis subvention. Utgår man nämligen från att denna karaktär icke bör ändras, kan en omläggning till garantisystem icke ske utan att detta kompletteras med räntesubventionering. Detta skulle åter nödvändiggöra särskild anslagsanvisning å driftbudgeten. En sådan anordning finner styrelse emellertid icke försvarlig med hänsyn till det ringa antal lån, varom här är fråga.

Vad härefter angår den närmare utformningen av det nu ifrågasatta garantisystemet föreslår lantbruksstyrelsen, att i stort sett samma anordning skall tillämpas som den, vilken gäller i fråga om den statliga garantin för lån till jordbrukets yttre och inre rationalisering och till förvärv av jordbruksegnahem. Vissa detaljspörsmål — framför allt rörande kraven på säkerhet och ränta — böra dock särskilt beaktas. Styrelsen erinrar härvid till en början, att för lån till förvärv av exempelvis jordbruksegnahem statlig garanti får beviljas endast i den mån lånet icke kan erhållas som bottenlån i enskild kreditinrättning. Det förutsättes därvid att bottenlånet skall vara stående och att detsamma skall stå i en viss, icke ogynnsam proportion till det statsgaranterade amorteringslånet. Den som söker jordbruksegnahemslån torde som regel kunna erbjuda en banknässigt godtagbar säkerhet i form av fastighetsinteckning för erhållande av dylikt bottenlån. Helt annorlunda torde det i vissa fall förhålla sig, då det gäller anläggningar, som tjäna jordbrukets driftsrationalisering, i synnerhet i fråga om större och för ett stort antal jordbrukare gemensamma anläggningar. Dylika anläggningar uppföras ofta på ofri grund. För sådana fall anser styrelsen det kunna ifrågasättas, huruvida icke staten, om så erfordras, bör medgiva garanti för hela

det lånebelopp, som behövs för anläggningens uppförande. Därest in-teckning i fast egendom icke kunnat ställas som säkerhet, har vidare lån ur exempelvis spannmålslagerhusfonden hittills beviljats endast om annan godtagbar säkerhet kunnat erbjudas. Någon principiell ändring härutinnan bör enligt styrelsen icke ifrågakomma vid eventuell övergång till garantisystem. Liksom hittills bör även borgen kunna krävas.

I fråga om amortering anser lantbruksstyrelsen såvitt möjligt enhetliga regler böra införas. En amorteringstid av förslagsvis högst 20 år synes under alla förhållanden vara fullt tillräcklig. Får statsgarantin omfatta hela det erforderliga lånebeloppet bör det övervägas, om icke amorteringstiden kan förlängas eller eventuellt lånet till viss del göras stående tills vidare. I övrigt föreslår styrelsen, att amorteringsfrihet skall kunna medgivas under förslagsvis högst 2 år eller undantagsvis högst 5 år. Föreskrifterna härutinnan anses böra anslutas till gällande bestämmelser om statslån för motsvarande ändamål.

Beträffande låneräntan torde, uttalar lantbruksstyrelsen vidare, en övergång till statligt garantisystem icke medföra några svårigheter. I likhet med vad som gäller för de lånefonder, för vilka detta system redan tillämpas, torde för de statsgaranterade lånen böra stipuleras samma räntefot, som kreditinrättningarna tillämpa i fråga om bottenlån. Tillräckliga skäl för att medgiva räntefrihet synas icke föreligga, då övergången till garantisystem torde medföra icke oväsentliga fördelar från låntagarna.

Med hänsyn till bland annat önskvärdheten av att låneärendena bedömas enhetligt anser lantbruksstyrelsen det lämpligast, att den nu föreslagna statliga garantiverksamheten skall omhänderhavas av styrelsen. Lantbruksstyrelsen erinrar slutligen om att ekonomisk förening, som är berättigad till lån ur frukt- och potatislagerhusfonden, kan på villkor, som föreskrivas av Kungl. Maj:t för varje särskilt fall, beviljas bidrag av statsmedel för samma ändamål. Då behovet av frukt- och potatislagerhus är mycket stort, framför allt i större produktions- och konsumtionsorter, förordar styrelsen, att möjlighet till sådant statsbidrag skall bibehållas, därest amorteringslån för ändamålet i fråga skulle komma att utlämnas såsom garantilån.

Yttrandena. Lantbruksstyrelsens förslag tillstyrkes eller lämnas utan erinran i det övervägande antalet remissutlåtanden. Denna ståndpunkt intages sålunda av *riksräkenskapsverket, Riksförbundet landsbygdens folk, Sveriges lantbruksförbund, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges allmänna hypoteksbank och de till denna bank anslutna hypoteksföreningarna, Svenska jordbrukskreditkassan, Hushållningssällskapens förbund och de av detta förbund hörda tre hushållningssällskapen samt Svenska kaninavelsföreningarnas riksförbund. Statskontoret, bank- och fondinspektionen samt fullmäktige i riksbanken* anse emellertid, att en avveckling av ifrågavarande fonder bör övervägas i större utsträckning än lantbruksstyrelsen ifrågasatt. *Fullmäktige i riksbanken* förklara vidare, att de icke vilja definitivt avvisa tanken på övergång till statlig kreditgaranti men anse, att frågan bör prövas i annat sammanhang. Även *sparbanksinspektio-*

nen ifrågasätter om icke frågan bör behandlas i ett senare sammanhang. Ur sina speciella synpunkter finner dock inspektionen icke anledning att avstyrka förslaget. *Fullmäktige i riksgäldskontoret* avstyrka däremot helt lantbruksstyrelsens förslag. *Bank- och fondinspektionen* uttalar slutligen, att de fonder, som inspektionen icke enligt vad förut antytts anser böra avvecklas, böra kvarstå oförändrade.

Ur remissutlåtandena må i övrigt här återgivas följande.

Statskontoret ansluter sig till lantbruksstyrelsens uppfattning om garantisystemets olämplighet för kaninavelslånen, enär detta system icke bör tillämpas vid låneverksamhet av subventionskaraktär. Enligt ämbetsverket synes det emellertid kunna ifrågasättas, huruvida icke statens kaninavelslånefond bör helt avvecklas. Trots förmånen av räntefrihet är lånerörelsen nämligen av ringa omfattning och torde därför vara utan betydelse för folkhushållet. Beträffande övriga fonder anför statskontoret i huvudsak följande.

Sammanlagt har endast ett lån utlämnats från fruktodlingslånefonden samt fyra lån från fjäderfållånefonden. Dessa fonder synas därför kunna avvecklas utan att några nya låneformer för motsvarande ändamål samtidigt tillskapas. Att döma av lånefrekvensen under senare år sakna även kalkbrukslånefonden, mejerilånefonden och slakterilånefonden berättigande, varför det torde kunna ifrågasättas, huruvida icke jämväl dessa fonder böra slutligt avvecklas. Med hänsyn till den bedrivna låneverksamhetens omfattning skulle således endast frukt- och potatislagerhusfonden, spannmålslagerhusfonden samt bevattningslånefonden vara aktuella i förevarande sammanhang.

Genom statsmakternas beslut har det statliga garantilånesystemet redan införts beträffande lån till jordbrukets såväl yttre som inre rationalisering. Statskontoret har därför icke något att erinra mot, att systemet tillämpas jämväl för lånerörelsen från sist angivna fonder samt att fonderna i samband därmed avvecklas. Såsom en given förutsättning för systemets införande bör emellertid gälla, att alla subventionsmoment bortfalla. Någon partiell räntefrihet bör sålunda icke medgivas. Vidare böra de allmänna lånevillkoren om möjligt anpassas till sedvanlig bankrutin samt givas en enhetlig lydelse för de skilda slagen av lån. Beträffande lånebelopp och säkerheter torde samma bestämmelser böra tillämpas som för närvarande gälla för lån från motsvarande lånefonder.

I enlighet med förslaget bör garantilånerörelsen handhas av lantbruksstyrelsen eller dess underlydande organ. Det nya låneförfarandet bör ej inverka på låntagarens möjlighet att erhålla de statsbidrag, han i samband med statlig långivning eljest kunnat vara berättigad till.

Slutligen bör påpekas att räntan å lån från statens utlåningsfonder utgår med en fast, för lånens hela löptid gällande räntefot. Under sådana förhållanden böra statsgaranterade lån givetvis icke beviljas för inlösen av lån, som redan utlämnats från dylik fond. I annat fall skulle innehavare av dylikt lån, vilken utnyttjat förmånen av viss räntefrihet, erhålla en oberättigad förmån. Fondernas lånestock bör därför kvarligga hos statskontoret eller annan myndighet, intill dess lånen slutbetalats. För att förenkla fondernas redovisning synes det lämpligt, att under avvecklingstiden sammanföra samtliga indragna fonder till en gemensam avvecklingsfond.

Bank- och fondinspektionen föreslår, att fjäderfä-, kaninavels-, kalkbruks-, fruktodlings-, mejeri- och slakterilånefonderna skola helt avvecklas utan att ersättas av någon stödverksamhet i annan form. Säsom huvudsakligt skäl härför anföres, att en fortsatt statlig låneverksamhet på ifrågasvarande områden synes obehörlig med hänsyn främst till den ringa lånefrekvensen och lånebeloppens ringa storlek. Vad angår frukt- och potatislagerhusfonden, spannmålslagerhusfonden samt bevattningslånefonden anser inspektionen, att dessa tills vidare böra bestå. Härom anför inspektionen följande.

Kreditgarantisystemets förtjänster torde främst framträda i fråga om sådana, till antalet talrika lån, där låntagarna äro spridda över hela riket; en fördel vid systemets tillämpning är självfallet, att den ränta, som låntagarna skola erlägga, överensstämmer med den räntefot, som de enskilda kreditinrättningarna kunna betinga sig för lån mot bästa säkerhet. Ingen av dessa förutsättningar föreligger i fråga om lånen ur de båda lagerhusfonderna och bevattningslånefonden. Visserligen har lantbruksstyrelsen föreslagit, att räntan å ifrågasvarande lån skall i samband med garantilåne-systemets införande nedsättas till 3 procent. Den för vissa lån förekommande temporära räntefriheten föreslås samtidigt upphävd. Då emellertid dessa förslag helt sakna jordbrukspolitisk motivering, torde de icke böra genomföras. Även den omständigheten, att en sådan räntesänkning kan framkalla vissa störningar på lånemarknaden, talar mot förslaget genomförande. Inspektionen har därför kommit till den uppfattningen, att de båda lagerhusfonderna och bevattningslånefonden tills vidare böra bestå.

Med hänsyn till låntagarnas intresse av lokal närhet till det organ som skall utbetala och förvalta lånen föreslår inspektionen slutligen, att den blivande statliga affärsbanken får såsom ett notariatuppdrag övertaga statskontorets funktioner i avseende å berörda fonder.

Sparbanksinspektionen ifrågasätter, om icke avgörandet i förevarande ärende lämpligen bör bero, tills hela frågan om de statliga lånefondernas vara eller icke vara och — i förstnämnda fall — framtida förvaltning kan upptagas till behandling i ett sammanhang. Härvid hänvisar inspektionen bland annat till 1945 års bankkommittés uttalande i dess betänkande med förslag om inrättande av en statlig affärsbank (SOU 1949: 13), att förvaltandet av sådana särskilda lånefonder som inrättats för den statliga kreditverksamheten skulle ingå i den nya bankens uppgifter. Ur de speciella synpunkter, som sparbanksinspektionen företräder i sin tillsynsverksamhet, har inspektionen emellertid ingen anledning att avstyrka lantbruksstyrelsens förslag. Inspektionen förutsätter, att särskild ram skall angivas för lånegarantierna för respektive ändamål vid slopandet av motsvarande lånefonder.

Svenska bankföreningen uttalar, att affärsbankerna icke ha anledning att ställa sig avvisande mot att utlämna lån som här avses mot statlig kreditgaranti i den mån staten finner låncändamålen vara av den betydelse, att den motiverar den administrativa apparat som måste medfölja garantigivningen. Enligt föreningen bör emellertid en förutsättning vara att den ränta, som låntagarna ha att erlägga, icke sättes lägre än den fastställda normalräntan för statens utlåningsfonder. En räntesänkning i enlighet med vad

lantbruksstyrelsen föreslagit skulle nämligen — utan sakligt fog — medföra en konstlad efterfrågan på statsgaranterade lån för ifrågavarande ändamål. En annan sak är att det kan vara befogat, att kreditinrättningarna på grund av den säkerhet som kreditgarantin innebär icke böra få tillgodoräkna sig själva högre ränta än vanlig normalränta. Detta kan emellertid enligt föreningen utan alltför stor omgång ordnas genom att införa skyldighet för dem att till vederbörande myndighet inleverera skillnaden mellan bottenlåneräntan och normalräntan för statens utlåningsfonder.

Sveriges allmänna hypoteksbank går icke närmare in på frågan huruvida och under vilka villkor kreditgivning genom statens försorg fortsättningsvis bör ifrågakomma för de ändamål, som avses med förevarande fonder. Därest emellertid dessa ändamål icke kunna tillgodoses genom vanlig kreditgivning eller inordnas inom ramen för yttre och inre rationalisering finner hypoteksbanken hinder icke möta för att hypoteksinstitutionen skall medverka till det av lantbruksstyrelsen ifrågasatta kreditgarantisystemet. Härvid förutsattes att garantisystemet i stort sett utformas i överensstämmelse med nuvarande bestämmelser rörande statlig garanti för lån till jordbruksegnahemsändamål och till yttre och inre rationalisering på jordbrukets område med i huvudsak de modifikationer, som lantbruksstyrelsen föreslagit. Sålunda utgår banken från att långivarna icke skola vara skyldiga att utöva fortlöpande tillsyn över belånade fastigheter.

För att hypoteksinstitutionen skall kunna medverka i den ifrågasatta kreditgarantin torde det emellertid enligt banken vara erforderligt att gällande grunder för hypoteksföreningarnas verksamhet ändras. Såsom villkor för att den, som vill upptaga garantilån, skall kunna beviljas inträde i hypoteksförening föreskrives nämligen, att vederbörande bedriver jordbruk inom föreningens verksamhetsområde. För de ändamål, som avses i lantbruksstyrelsens förslag, torde emellertid lån oftast beviljas andra än sådana, som bedriva jordbruk. — I detta sammanhang må nämnas, att *samtliga tio till hypoteksbanken anslutna hypoteksföreningar* jämväl förklarar sig villiga att medverka vid systemet med kreditgaranti. En av föreningarna anser dock, att verksamheten av praktiska skäl bör omhändervhas av lantbruksnämnderna i stället för lantbruksstyrelsen.

Fullmäktige i riksbanken förklara sig, såsom förut antytts, icke vilja definitivt avvisa tanken på ett kreditgarantisystem för nu ifrågavarande ändamål men anse, att frågan bör prövas i annat sammanhang. Till närmare utveckling av denna ståndpunkt anföra fullmäktige i huvudsak.

Frågan om inrättandet av en statlig affärsbank har numera avancerat dit hån, att statsmakterna fattat principbeslut om tillskapandet av en sådan bank. Utredning pågår för närvarande om den blivande bankens närmare arbetsuppgifter m. m. Då en av orsakerna till den nya bankens inrättande varit önskemålet att genomföra en förenkling och konsolidering av det statliga kreditstödet inom olika områden, torde man icke böra vidtaga en omläggning av här ifrågasatt slag utan att hava närmare övervägt i vad mån och under vilka former de kreditstödande åtgärder, som kunna finnas erforderliga, böra baseras på den nya banken. Fullmäktige vilja vidare un-

derstryka, att — såsom lantbruksstyrelsen själv framhållit i sin utredning — frågan huruvida systemet med statlig kreditgaranti lämpligen mera allmänt kan användas i verksamheten för rationalisering av jordbrukets driftsförhållanden, borde provas först sedan erfarenhet vunnits av systemet. Några närmare erfarenheter av systemets verkningar torde ännu icke kunna anses föreligga. Att under sådana förhållanden nu företaga en utvidgning av systemet, som lätt skulle kunna medföra anspråk på utvidgning även till andra områden, synes böra undvikas.

Å andra sidan biträda fullmäktige förslaget om avveckling av fjäderfå-lånefonden. Fullmäktige ifrågasätta även, huruvida något verkligt behov av att bibehålla kalkbrukslånefonden kan anses föreligga. Med hänsyn till den ringa utlåning, som skett från kaninavelslånefonden och bevattningslånefonden, synes enligt fullmäktige anledning vidare föreligga att undersöka om icke dessa fonder kunna avvecklas. De kreditbehov, som dessa fonder avsetts skola tillgodose, anses utan svårighet kunna tillgodoses av de allmänna kreditinrättningarna.

Såsom angivits i det föregående avstyrka *fullmäktige i riksgäldskontoret* helt lantbruksstyrelsens förslag. Enligt fullmäktiges uppfattning bör i stället övervägas, huruvida icke utlåningsverksamheten från samtliga ifrågavarande fonder kan avvecklas. Här om anföra fullmäktige.

Ännu torde systemet med statlig kreditgaranti ha varit i tillämpning alltför kort tid för att möjliggöra ett tillförlitligt bedömande av dess verkningar eller av förutsättningarna för en vidgad tillämpning därav. Härtill kommer, att frågan om den statliga kreditgivningen för hithörande ändamål kan komma i ett ändrat läge, sedan den nya statliga affärsbankens organisation och arbetsuppgifter blivit utformade. Lantbruksstyrelsen har i sin utredning ej redovisat några erfarenheter av kreditgarantisystemets verkningar och har enligt fullmäktiges mening heller icke förebragt några bärande skäl för att redan nu gå till en ytterligare utsträckning av kreditgarantisystemet. Ehuru styrelsen vid sitt bedömande närmast synes ha åsyftat att ernå en för låntagarna bekväm och billig låneform, har styrelsen likväl ej gjort gällande, att ett verkligt behov av en omläggning av kreditgivningen på förevarande område skulle förefinnas. Den ringa omfattningen av utlåningsverksamheten från flertalet av de ifrågavarande lånefonderna synes snarare visa, att det förefintliga kreditbehovet hittills kunnat i huvudsak täckas utan statens medverkan. Om å andra sidan en omläggning skulle komma till stånd och låntagarna sålunda få möjlighet till statsgaranterade krediter mot en ränta understigande den som statsmakterna fastställt för ifrågavarande utlåningsfonder, finnes anledning antaga, att de kreditanspråk, för vilkas täckande statens medverkan komme att påkallas, bleve betydligt större än de som nu tillgodoses genom utlåningsfonderna. Fullmäktige äro icke beredda att tillstyrka en sådan utveckling, så mycket mindre som det här är fråga om en kreditgivning, som ligger mer på det affärsrättsliga än det sociala planet.

På grund härav få fullmäktige för sin del avstyrka, att området för det statliga kreditgarantisystemet utvidgas på sätt lantbruksstyrelsen ifrågasatt. Enligt fullmäktiges uppfattning bör i stället övervägas, huruvida icke utlåningsverksamheten från samtliga ifrågavarande utlåningsfonder skulle kunna avvecklas — utan att ersättas av statliga kreditgarantier — varvid låneanspråken i fortsättningen finge helt tillgodoses genom kreditinrättningarna.

Slutligen må nämnas, att inom fullmäktige i riksgäldskontoret skiljaktig mening uttalats av *herr Ryberg*. Denne anser att fullmäktige endast bort uttala att de, så länge tillräcklig erfarenhet icke vunnits beträffande verkningarna av systemet med statlig kreditgaranti i olika hänseenden, icke voro beredda att för närvarande tillstyrka en ytterligare utvidgning av tillämplighetsområdet för detta system.

Fiskeristyrelsens utredning.

Gällande bestämmelser m. m. Vad först angår fiskerilånefonden har fiskeristyrelsen lämnat följande redogörelse för bestämmelserna angående denna.

Ifrågavarande bestämmelser återfinnas i kungörelsen nr 112/1932 (ändrad genom nr 313/1948 och nr 160/1949).

Enligt bestämmelserna äro hushållningssällskap eller landsting låneförmedlare. Såsom sådana ha sedan en lång följd av år fungerat landstinget i Göteborgs och Bohus län för nämnda län och respektive hushållningssällskap för övriga län. Lån kunna utlämnas för a) anskaffande av fiskebåtar, motorer eller annan maskinell utrustning för sådana båtar, fiskredskap samt för forsling av fisk avsedda fordon, smärre båtar eller andra smärre transportmedel; b) för anläggande av smärre inrättningar för tillgodoseende eller förädling av fiskets produkter; samt c) för utförande av fiskodling. Lånen till låneförmedlarna beviljas av fiskeristyrelsen. Fonden förvaltas av statskontoret. Låneunderstöden äro maximerade till 60 000 kronor. Desamma må innehas amorteringsfritt under två år från lyftningsdagen och skola därefter återbetalas inom högst tio år. Räntefrihet åtnjutes likaledes under två år från lyftningsdagen. Därefter erlägges ränta med 3,6 procent. Beträffande storleken av utlåningen från fonden gäller att enligt medgivande av riksdagen från och med budgetåret 1949/50 ett belopp av 2 000 000 kronor årligen må disponeras för ändamålet. Vidare har riksdagen (skr. nr 274/1913) medgivit att, därest förlust uppkommit å lån utlämnat av hushållningssällskap eller landsting, Kungl. Maj:t må efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall av fondens medel anvisa gottgörelse för förlusten med skäligt belopp. Detta må dock ej överstiga hälften av förlusten. Medgivandet synes emellertid ha utnyttjats endast i sällsynta undantagsfall.

De allra flesta låneunderstöden lyda på belopp betydligt under 10 000 kronor. Låneunderstöd å 20 000 kronor och däröver ha i allmänhet endast utlämnats i Göteborgs och Bohus län, Hallands län och, under de senaste åren, i sydkustlänen. Låneunderstöden sökas i allmänhet för anskaffande av fiskebåtar, maskinell utrustning för dessa samt fiskredskap. Däremot har fonden i förhållandevis liten utsträckning tagits i anspråk för låneunderstöd till övriga med fonden avsedda ändamål. Vid bestämmande av amorteringstiden synas de olika låneförmedlarna följa något olika principer. I allmänhet medgives emellertid längre amorteringstid för låneunderstöd avseende anskaffande av båtar än för sådana, som avse förvärv av fiskredskap. För

utlämnade låneunderstöd fordra låneförmedlarna i regel säkerhet. Vanligen lämnas denna i form av personlig borgen. Vid utlämnande av låneunderstöd till förvärv av fartyg fordra dessutom vissa låneförmedlare inteckning i detta.

I fråga om låneverksamhetens omfattning har fiskeristyrelsen lämnat följande uppgifter för åren 1935—1949.

År	Kronor	År	Kronor
1935	1 092 640	1943	1 297 021
1936	1 099 405	1944	1 480 745
1937	993 860	1945	695 320
1938	994 845	1946	1 489 285
1939	961 330	1947	1 230 735
1940	913 480	1948	1 800 000
1941	485 765	1949	1 800 000
1942	999 945		

Den 30 juni 1949 uppgingo utelöpande lån från fonden till ett belopp av i runt tal 6 678 000 kronor.

Till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. kan utlämnas dels bidrag utan återbetalningsskyldighet, dels lån. Medel till bidragsverksamheten anvisas under ett särskilt reservationsanslag å driftbudgeten, under det att för låneverksamheten avsedda medel anvisas såsom investeringsanslag å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd.

För ifrågavarande låneverksamhet gällande bestämmelser återfinnas i kungörelsen nr 138/1934 (ändrad genom nr 314/1948). Enligt bestämmelserna må lån beviljas 1) för anskaffande av fordon och annan utrustning avsedd att användas för att utvidga och förbättra detaljdistributionen av fisk, 2) för andra åtgärder avsedda att främja beredning, förvaring och avsättning av fisk, samt 3) för att bereda rörelsekapital åt ekonomisk förening av fiskare med ändamål att inköpa fiskredskap och motordrivmedel för medlemmarnas räkning. Lån för åtgärder som avses under 2) må endast om särskilda skäl därtill äro beviljas annan än ekonomisk förening av fiskare med uppgift att befordra avsättningen av medlemmarnas fångster. Lån beviljas av Kungl. Maj:t och förvaltas av statskontoret. Å lånen skall erläggas ränta med 3,6 procent om året från lyftningsdagen; dock kan Kungl. Maj:t medgiva att räntefrihet må åtnjutas under högst fem år. Lån skall återbetalas på sätt Kungl. Maj:t bestämmer och under en amorteringstid av högst tjugo år. Låntagare, som under fem år fullgjort inbetalning av ränta och amortering, kan av Kungl. Maj:t medgivas befrielse från återbetalningsskyldighet beträffande högst femton procent av det lyftade lånebeloppet.

Förevarande låneverksamhet syftar huvudsakligen till att stödja fiskaresammanslutningar i deras affärsrörelse. De flesta lånen ha också utlämnats till sådana sammanslutningar eller till företag, däri de varit ekonomiskt intresserade, för att möjliggöra anskaffande av lokaler för försäljning och

beredning av fiskets produkter och för fryshus ävensom för erhållande av rörelsekapital.

I några fall ha emellertid lån utlämnats till rent privata företag eller enskilda personer. Den praxis synes hittills ha tillämpats, att lånen utlämnats till fiskareföreningar utan att säkerhet fordrats, under det att enskilda personer eller företag, vari fiskareföreningar endast delvis varit engagerade, avkrävt säkerhet för lånets återbetalning. Övriga villkor för lånen ha växlat något. Åtminstone under de senare åren har sålunda den tid, under vilken räntefrihet beviljats, varierat mellan ett och fem år men har vanligen varit två år. Detsamma gäller tiden för amorteringsfrihet. Amorteringstiden synes de senare åren undantagslöst ha varit tio år.

Under budgetåren 1934/35—1948/49 ha, enligt vad fiskeristyrelsen upp-givit, till främjande av beredning och avsättning av fisk beviljats lån med följande belopp.

Budgetår	Kronor	Budgetår	Kronor
1934/35	398 000	1942/43	49 000
1935/36	321 000	1943/44	53 000
1936/37	93 000	1944/45	80 000
1937/38	132 000	1945/46	111 500
1938/39	72 500	1946/47	425 000
1939/40	173 000	1947/48	55 000
1940/41	145 000	1948/49	390 000
1941/42	177 000		

Utelöpande lån från anslaget uppgingo den 30 juni 1949 till sammanlagt omkring 1 096 000 kronor. Under senare år ha i medeltal utlämnats endast omkring fyra lån per år.

Fiskeristyrelsens förslag. Fiskeristyrelsen framhåller att såväl fiskerilåne-fonden som anslaget till lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. varit till betydande nytta för fiskerinäringen. Till följd av rådande krissituation har emellertid stödverksamheten på sistone icke fungerat helt tillfredsställande. Detta beror framför allt på de avsevärt stegrade anskaffningskostnaderna för båtar och fiskredskap samt på inskränkningarna i byggnadsverksamheten.

Härefter erinrar fiskeristyrelsen om den skillnad mellan fiskerilånefon-den och beredningsanslaget som ligger däri, att lån från fonden utlämnas till låntagarna genom låneförmedlare, medan lån från anslaget beviljas sökandena direkt av Kungl. Maj:t. Styrelsen anser det lämpligt, att denna olikhet i princip bibehålles även vid en eventuell övergång till ett system med statlig kreditgaranti.

Vad beträffar fiskerilånen anser fiskeristyrelsen, att en övergång till systemet med statlig kreditgarantigivning rent tekniskt sett icke bereder några större svårigheter förutsatt att vederbörande kreditinstitut i tillräckligt stor utsträckning förklara sig villiga att medverka härtill. Efter övergången till berörda system bör enligt styrelsen ansökning om garanti

ingivas till samma lokala organ, som nu utlämna låneunderstöd. Dessa organ böra ha att pröva sökandens lämplighet ur garantisynpunkt. De lokala organen böra sedan hos fiskeristyrelsen anmäla dels det sammanlagda beloppet inom respektive organs områden, för vilket garanti synes böra lämnas, dels amorteringsplaner och dylikt. Efter granskning av dessa förslag bör fiskeristyrelsen bestämma, för hur stort belopp garanti skall få lämnas inom respektive områden. De lokala organen böra sedan äga fördela garantibeloppet mellan de olika sökandena. I stort sett bör alltså kreditgarantien fördelas på samma sätt som fiskerilånen och låneunderstöden.

Ur rent administrativ synpunkt torde sålunda, framhåller fiskeristyrelsen vidare, vad fiskerilånen beträffar några större hinder icke möta vid en övergång till ett system med statlig kreditgivning. Vissa svårigheter torde dock uppstå, om låneinnehavarna skola bibehållas vid i stort sett samma förmåner som de nu ha. För närvarande åtnjuter innehavare av låneunderstöd två års räntefrihet. Denna förmån, som är mycket uppskattad, kan enligt fiskeristyrelsen svårligen bibehållas, om statsgaranti lämnas, åtminstone icke utan en ganska vidlyftig administrativ apparat. Även andra och mer allvarliga betänkligheter kunna emellertid anföras mot att man beträffande dessa lån skall övergå till ett system med statlig kreditgaranti. Inkomsten av fisket växlar betydligt starkare än inkomsten av jordbruket. Detta gör att fiskarens möjligheter att erlægga räntor och annuiteter å lån kunna växla högst betydligt. I ett par fall har därför även Kungl. Maj:t medgivit generellt uppskov med inbetalning av annuiteter. Dessutom ha låneförmedlare direkt eller indirekt medgivit uppskov med inbetalning av räntor och amorteringar å av dem utlämnade låneunderstöd. Denna följsamhet i förhållande till konjunkturen m. m. finner styrelsen vara svår att uppnå vid ett system med statlig kreditgivning. Vid detta måste nämligen med nödvändighet mera opersonliga bankmässiga synpunkter dominera. Härtill kommer bortfallet av delcredereansvaret för låneförmedlarna.

På grund av dessa förhållanden och då det nuvarande systemet, vad fiskerilånen beträffar, i stort sett fungerat till belåtenhet, anser fiskeristyrelsen övervägande skäl för närvarande tala för att det skall bibehållas. Samtidigt tillfogar emellertid styrelsen, att frågan kommer i ett annat läge, därest genom övergång till statlig kreditgaranti fiskarens möjligheter att erhålla statsstöd för anskaffande av båtar och redskap skulle väsentligt underlättas genom att garanti lämnades för lån motsvarande ett betydligt större årligt belopp än det nuvarande å 2 000 000 kronor. Fiskeristyrelsen har emellertid utgått från att statsmakterna ännu någon tid anse det vara angeläget att begränsa investeringarna.

Vad härefter angår lånen till främjande av beredning och avsättning av fisk anser fiskeristyrelsen förutsättningarna för införande av statlig kreditgaranti vara något större för dessa lån än beträffande fiskerilånen. De skäl, som i fråga om de sistnämnda anförts emot ett dylikt system, ha här mindre styrka. Visserligen kan även här bland annat den nu tillämpade räntefriheten under viss tid endast med svårighet bibehållas.

Enligt fiskeristyrelsen betyder dock ej detta allt för mycket, om visst uppskov med erläggande av ränta kan medgivas. Några väsentliga nackdelar ur låntagarnas synpunkt torde alltså knappast uppkomma genom att man beträffande nu ifrågavarande lån övergår till kreditgaranti. Å andra sidan stå några egentliga fördelar för låntagarna troligen icke att vinna genom en dylik åtgärd. Skulle det emellertid ur andra synpunkter än dem, som fiskeristyrelsen har att företräda, vara lämpligt att övergå till kreditgaranti beträffande dessa lån, har styrelsen för sin del icke något att i princip erinra däremot. Härvid förutsättes dock, att fordringarna på den säkerhet, som eventuellt skall avkrävas låntagarna, icke sättas högre än för närvarande.

Några svårigheter beträffande administreringen av verksamheten för kreditgarantigivning i fråga om förevarande lån, vilka såsom förut nämnts i regel äro ganska fåtaliga, torde enligt fiskeristyrelsen knappast uppstå. Styrelsen föreslår, att ärenden rörande ansökningar om kreditgaranti skola handläggas i stort sett på det sätt som nu tillämpas vid ärenden rörande låneansökningar. Även tillsynen över att låntagarna uppfylla lånevillkoren anses kunna anordnas på i huvudsak samma sätt som för närvarande.

Under hänvisning till det anförda uttalar fiskeristyrelsen slutligen, att styrelsen icke kan förorda att den nuvarande fiskerilånerörelsen ersättes av ett system med statlig kreditgaranti under annan förutsättning än att fiskarens lånemöjligheter genom ett sådant system bliva väsentligt bättre tillgodosedda än för närvarande. Däremot har styrelsen intet att erinra mot övergång till ett dylikt system beträffande den statliga låneverksamheten till främjande av beredning och avsättning av fisk.

Yttrandena. Om lämpligheten av att övergå till systemet med statlig kreditgaranti beträffande den låneverksamhet, som bedrives med anlitande av ifrågavarande fond och anslag, uttalas i remissvaren mycket delade meningar. De *flesta remissmyndigheterna* anse emellertid, att en sådan övergång icke bör ske vare sig för fonden eller för anslaget. Endast *Svenska sparbanksföreningen* och *några hypoteksföreningar* tillstyrka garantisystemet i båda fallen eller ha icke något att erinra däremot. *Svenska bankföreningen*, *Svenska insjöfiskarens centralförbund* och *ett par hypoteksföreningar* dela fiskeristyrelsens åsikt att fiskerilånefonden bör kvarstå oförändrad och vilja icke motsätta sig att den med anslaget bedrivna låneverksamheten ersättes med statlig kreditgaranti. Slutligen uttalar *Svenska västkustfiskarens centralförbund*, att vissa förutsättningar finnas för en övergång till statlig kreditgaranti i fråga om låneverksamheten på fiskets område men att detta spörsmål bör utredas betydligt mera ingående än vad som skett. Förbundet anhåller därför om sådan utredning.

Ur remissyttrandena må i övrigt här återgivas följande.

Statskontoret framhåller som sin uppfattning, att praktiska förutsättningar saknas för att överföra vare sig fiskerilånen eller lånen till främjande av beredning och avsättning av fisk till ett system med statlig kreditgaranti. Endast om subventionsmomenten försvinna och befogenheten att teckna kreditgaranti förbehålles rent statliga organ synes en dylik ordning kunna övervägas. Härom anför statskontoret i huvudsak följande.

Beträffande fiskerilånefonden vill statskontoret framhålla, att garantisystemet icke lämpligen bör tillämpas å en lånerörelse, som är förenad med ränte- eller kapitalsubventioner. Systemets införande för subventionerade lån skulle nämligen medföra skyldighet för staten att underrätta kreditinrättningarna om beviljade subventioner samt ersätta dem för uteblivna ränter och kapitalbelopp. Härmed förenat arbete skulle säkerligen komma att kräva en omfattande administrativ apparat, varjämte särskilda anslag för ändamålet måste anvisas å riksstaten. Vidare anser sig statskontoret bestämt böra avstyrka, att hushållningssällskap eller landsting, vilka icke äro statens organ, erhålla befogenhet att teckna statliga kreditgarantier. För att utnyttja deras erfarenhet böra hushållningssällskapen eller, beträffande Göteborgs och Bohus län, landstinget enligt statskontorets uppfattning i stället såsom hittills i egenskap av låneförmedlare omhänderha fiskerilånerörelsen.

Vad angår lånen till främjande av beredning och avsättning av fisk torde några praktiska fördelar knappast stå att vinna genom garantisystemets genomförande för denna obetydliga lånegrupp. Även de med lånen förenade subventionerna i form av räntefrihet under högst fem år samt möjligheten av återbetalningsbefrielse av intill 15 procent av lyftat lånebelopp tala för det nuvarande systemets bibehållande.

Riksräkenskapsverket har ur de synpunkter, som ämbetsverket har att företråda, intet att erinra mot att nuvarande låneform bibehålles för låneverksamheten från fiskerilånefonden. Därest någon ändring icke sker härutinnan synas enligt ämbetsverket tillräckliga skäl icke heller föreligga att övergå till systemet med statlig kreditgaranti beträffande lånen från anslaget.

Bank- och fondinspektionen erinrar om låneförmedlarnas delcredereansvar vid långivningen från fiskerilånefonden. Inspektionen anser det icke finnas någon anledning att nu borttaga detta ansvar och därigenom öka statens förlustrisker. Om delcrederekravet upprätthålles, torde man emellertid av praktiska skäl icke kunna ombesörja ifrågavarande stödverksamhet enligt kreditgarantisystemet. Inspektionen förordar därför, att fiskerilånefonden skall bibehållas samt att långivning från denna skall bedrivas enligt oförändrade grunder. Beträffande lånen till främjande av beredning och avsättning av fisk framhåller inspektionen, att även dessa ha subventionskaraktär i fråga om såväl förräntningen som återbetalningen. Lånen torde därför icke vara helt lämpade att utlämnas som garantilån. Med hänsyn härtill anser inspektionen, att någon ändring i nuvarande bestämmelser rörande lånens utbetalning icke för närvarande är påkallad.

Sparbanksinspektionen hänvisar till sitt i utlåtandet över lantbruksstyrelsens utredning gjorda uttalande, att avgörandet i ärendet lämpligen synes böra bero tills hela frågan om de statliga lånefondernas vara eller icke vara kan upptagas till behandling i ett sammanhang. De särskilda förhållanden, som känneteckna långivningen ur fiskerilånefonden, synas enligt inspektionen jämväl tala mot en omedelbar omläggning i detta fall till ett kreditgarantisystem. Även för låneverksamheten till främjande av beredning och avsättning av fisk synes det böra få anstå med en övergång till nämnda system. Övergången kompliceras nämligen av möjligheterna till räntefrihet under viss tid och till befrielse från återbetalning av en del av lånebelopp

pet. Ur praktisk synpunkt är frågan dessutom av synnerligen ringa betydelse, då denna låneverksamhet, åtminstone vad antalet lån beträffar, har mycket liten omfattning.

Svenska bankföreningen delar fiskeristyrelsens uppfattning, att långivningen från fiskerilånefonden icke lämpligen bör ersättas med statsgaranterade banklån. Föreningen anför härom.

Vad som kommit bankföreningen att stanna vid denna uppfattning har till en början varit den omständigheten, att lånen ha en påtaglig subventionskaraktär, som icke lämpligen låter sig förena med kreditgarantisystemet. Men härtill kommer, att vederbörande låneförmedlare står ett betydande delcredereansvar gentemot staten. En sådan anordning skulle icke gärna kunna bibehållas vid en övergång till kreditgarantisystem. Då delcredereansvaret torde vara av stor betydelse för åstadkommande av den försiktighet vid långivningen och den smidighet vid lånens förvaltning, som måste vara av särskild vikt beträffande de konjunkturkänsliga låneändamål som här avses, anser bankföreningen en övergång till garantisystem för dessa lån icke böra ifrågakomma.

Däremot har föreningen icke något att erinra mot att lånen till främjande av beredning och avsättning av fisk ersättas av lån med statlig kreditgaranti, under förutsättning att subventionsmomentet elimineras. Föreningen framhåller härvid, att det i och för sig synes önskvärt att antalet statliga lånefonder i görligaste mån nedbringas, samt anför vidare.

Med reservation för subventionsmomentet synas dessa lån i och för sig väl lämpa sig för att utlämnas av de vanliga kreditinrättningarna emot statlig kreditgaranti. Och subventionsmomentet synes i detta fall utan olägenhet kunna bortfalla, då ju vid sidan av dessa lån finnas anslagna medel för utlämnande av statsbidrag till fiskerinäringens stödjande utan återbetalningsskyldighet. Enligt föreningens mening är det också principiellt felaktigt att beträffande lån av denna beskaffenhet medgiva räntefrihet. Önskar man medgiva lättnader för låntagaren under de första åren, bör detta i stället ske genom att uppskov beviljas med betalningen av räntorna under denna tid. En sådan möjlighet låter sig väl förena med kreditgarantisystemet och har också förutsatts i fråga om garantilån till jordbrukets rationalisering. Och vad beträffar den nuvarande möjligheten till befrielse från återbetalningsskyldighet synes densamma utan olägenhet kunna slopas, då den knappast tillämpats i praktiken.

Slutligen uttalar föreningen — liksom i utlåtandet över lantbruksstyrelsens förslag — att vid övergång till kreditgarantisystemet låneräntan bör sättas lika med normalräntan för lån från statens utlåningsfonder, med skyldighet för långivaren att till vederbörande myndighet inleverera skillnaden mellan gällande bottenlåneränta och normalräntan.

Såsom förut antytts har *Svenska sparbanksföreningen* tillstyrkt garantisystemet beträffande både fonden och anslaget. Föreningen anser för sin del att en anordning med partiell räntefrihet utan större administrativa svårigheter låter sig förena med ett statligt kreditgarantisystem. Om räntefriheten skall vara definitiv, erfordras visserligen en motsvarande utbetalning från vederbörande statsmyndighet till kreditgivaren, men detta kan enligt föreningen knappast erbjuda sådana svårigheter att man därför måste avstå

från garantisystemets väsentliga fördelar. Gentemot fiskeristyrelsens farhågor, att enskilda kreditinstitutioner icke skulle visa samma beredvillighet som de nuvarande låneförmedlarna att i ett ansträngt läge överväga lättnader i fråga om räntebetalning och amorteringar, framhåller föreningen att en smidig behandling av dylika situationer är praxis i varje fall hos sparbankerna.

Sveriges allmänna hypoteksbank anför i stort sett samma synpunkter som i sitt i det föregående återgivna yttrande över lantbruksstyrelsens utredning. Av *de till banken anslutna hypoteksföreningarna* anser sig *flertalet* i princip icke böra tillstyrka att kreditgarantisystemet skall införas på förevarande område. Samtliga föreningar äro dock villiga att medverka, om så sker. En av föreningarna föreslår, att lantbruksnämnderna skola fungera såsom låneförmedlare.

Fullmäktige i riksbanken åberopa vad fullmäktige uttalat i anledning av lantbruksstyrelsens utredning och avstyrka omläggning till statlig kreditgaranti av de låneformer, varom nu är fråga.

Även *fullmäktige i riksgäldskontoret* hänvisa till sitt yttrande över lantbruksstyrelsens utredning. Av huvudsakligen de skäl, som de däri närmare utvecklat, avstyrka de, att tillämpningsområdet för det statliga kreditgarantisystemet skall ytterligare utvidgas för närvarande.

Svenska ostkustfiskarens centralförbund framhåller att de nackdelar, som äro förbundna med statlig kreditgaranti beträffande fiskerilånen i den av fiskeristyrelsen angivna utformningen, synas större än fördelarna för fiskarena. Förbundet biträder därför fiskeristyrelsens uttalande, att den nuvarande fiskerilånerörelsen icke för närvarande bör ersättas av systemet med statlig kreditgaranti. Samtidigt påpekas, att en lånerörelse byggd på statlig kreditgaranti även skulle kunna få den formen, att garantin lämnas till hushållningssällskap och landsting. Dessa skulle sedan hos lämpligt kreditinstitut anskaffa erforderliga medel. Förhållandet mellan fiskarena och de lokala organen skulle alltså bliva likartat med det som nu gäller. Då dessa organ säkerligen ha helt andra möjligheter än de enskilda fiskarena att utnyttja en kreditgaranti på ett för låntagaren tillfredsställande sätt, anser förbundet att man från fiskarehåll icke bör göra någon erinran mot en statlig kreditgaranti ordnad enligt nu angivna grunder. I fråga om lånen från anslaget erinrar förbundet om att fiskeristyrelsen själv uttalat, att några egentliga fördelar troligen icke kunna vinnas vid en övergång till garantisystemet. Förbundet anser därför, att man bör ställa sig avvaktande även beträffande dessa slags lån.

Svenska insjöfiskarens centralförbund har slutligen icke något att erinra mot att fiskerilånen bibehållas oförändrade. Däremot anser förbundet, att systemet med statlig kreditgaranti bör prövas i fråga om lånen till främjande av beredning och avsättning av fisk. Härvid förutsätter förbundet, att denna långivning ordnas på ett för fisket smidigt och ändamålsenligt sätt. Enligt förbundet bör detta lätt kunna ske, om en statsbank kommer till stånd.

Lantbruksstyrelsens och fiskeristyrelsens skrivelser den 12 och den 18 augusti 1949 samt den 24 januari 1950.

Såsom angivits i det föregående har *lantbruksstyrelsen* i två särskilda skrivelser den 18 augusti 1949 hemställt, att till spannmålslagerhusfonden skola anvisas dels å tilläggsstat för budgetåret 1949/50 3 000 000 kronor, dels för budgetåret 1950/51 likaledes 3 000 000 kronor. Till stöd för framställningen om anslag å tilläggsstat framhåller styrelsen, att fyra av styrelsen tillstyrkta men av Kungl. Maj:t ej beviljade ansökningar å lån om tillhoppa 1 040 000 kronor föreligga. Vidare har styrelsen under beredning en ansökning om lån å 431 000 kronor. Tillika uppger styrelsen, att från en centralförening kan väntas en låneansökning å omkring 1 870 000 kronor samt att inom en annan centralförening ett lånebehov å ej närmare angivet belopp föreligger. Då för innevarande budgetår blott omkring 850 000 kronor kunna beräknas stå till förfogande för låneverksamheten, uppskattar *lantbruksstyrelsen* det ytterligare medelsbehovet för budgetåret 1949/50 till 3 000 000 kronor. Slutligen framhåller styrelsen, att stegringen av lånebehovet är en följd av den ökade användningen av skördetröskor, vilken förutsätter effektiva spannmålstorkningsanläggningar i kombination med lagringsutrymmen.

I *lantbruksstyrelsens* anslagsframställning för budgetåret 1950/51 framhålls att tendensen inom jordbruket att anskaffa skördetröskor torde komma att bli allt starkare. På grund härav och med stöd av en utav Svenska lantmännens riksförbund verkställd preliminär undersökning rörande projekterade lagerhusbyggen beräknar styrelsen lånebehovet under nämnda budgetår till 3 000 000 kronor.

Vidare har *lantbruksstyrelsen* i skrivelse den 24 januari 1950 hemställt, att till bidrag till uppförande av frukt- och potatislagerhus m. m. skall anvisas dels å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1949/50 ett reservationsanslag av 34 300 kronor, dels å riksstaten för budgetåret 1950/51 ett reservationsanslag av 16 000 kronor. I framställningen erinrar styrelsen om att tidigare reservationsanslag till ändamålet indragits den 1 juli 1949. Emellertid ha genom beslut den 21 mars 1947 och den 14 maj 1948 två föreningar beviljats statsbidrag från anslaget med tillhoppa 75 500 kronor. Härav ha 34 300 kronor ännu icke utbetalats, vilka medel nu rekvirerats av föreningarna. Ett belopp av denna storlek bör därför anvisas å tilläggsstat till löpande budgetår. Vidare upplyser styrelsen, att hos styrelsen föreligger en ansökning om lån från frukt- och potatislagerhusfonden för en anläggning i Halmstad. Såsom statsbidrag till denna anläggning skulle styrelsen kunna tillstyrka 16 000 kronor. Styrelsen föreslår med hänsyn härtill, att ett anslag å nämnda belopp skall uppföras å riksstaten för budgetåret 1950/51.

Fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök har såsom förut berörts i framställning den 12 augusti 1949 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att dels medgiva att det belopp, som årligen må av Kungl. Maj:t dis-

poneras för utlåning från fiskerilånefonden, tills vidare från och med budgetåret 1950/51 skall höjas från nuvarande 2 000 000 kronor till 2 500 000 kronor, dels till nämnda fond och till lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. för samma budgetår anvisa investeringsanslag av 1 750 000 respektive 1 500 000 kronor.

Förslaget om ökad utlåning från fiskerilånefonden motiveras med att anspråken på fonden under de senare åren starkt stegrats och de två sista budgetåren icke kunnat tillfredsställas. Fiskeristyrelsen väntar även, att låneanspråken skola ytterligare öka. Vidare erinrar styrelsen om den utvidgning av lånemöjligheterna från fonden som genomfördes år 1948. Styrelsen framhåller, att om de ökade lånemöjligheterna skola kunna utnyttjas måste det belopp, som årligen får disponeras för lån ur fonden, höjas. Med hänsyn härtill föreslår den, att utlåningsbeloppet skall höjas till 2 500 000 kronor. För att en utlåning av sådan storlek skall bli möjlig anser styrelsen ett kapitaltillskott till fonden å 1 750 000 kronor erforderligt för nästa budgetår. Enligt verkställd uppskattning kan nämligen å fonden blott ett belopp av omkring 750 000 kronor beräknas stå till förfogande för utlåning under sagda budgetår.

Beträffande anslaget till lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. upplyser fiskeristyrelsen, att låneanspråken de senaste två budgetåren icke varit större än att en behållning å 641 000 kronor förelåg vid ingången av löpande budgetår. Detta torde till väsentlig grad bero på svårigheterna att erhålla byggnadstillstånd. Enligt fiskeristyrelsen föreligger emellertid för närvarande ett trängande behov av flera fryshus, vilket behov måste tillgodoses om landet skall kunna konkurrera på exportmarknaden. Även i övrigt behöver fiskindustrien utbyggas. Trots behållningen å anslaget anser styrelsen därför detsamma böra höjas med 500 000 kronor till 1 500 000 kronor för budgetåret 1950/51.

Statskontoret anser sig på grund av nödvändigheten att i rådande läge iakttaga största återhållsamhet i fråga om investeringsverksamheten böra föreslå, att anslaget till fiskerilånefonden skall uppföras med oförändrat belopp av 1 250 000 kronor. Härigenom kommer, såvitt nu kan bedömas, fonden att tillföras ett kapitaltillskott, som tillåter en låneverksamhet i samma omfattning som under innevarande budgetår. Med hänsyn till den årligen växande reservationen å anslaget till lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. anser statskontoret det böra ifrågasättas, huruvida icke anslaget bör sänkas till 500 000 kronor. Ämbetsverket förklarar sig i allt fall icke vilja medverka till en höjning av anslaget.

Departementschefen.

Beträffande flertalet av de fonder, som beröras av lantbruksstyrelsens utredning, har låneverksamheten under senare år varit ringa eller ingen. Sålunda ha lån ej utlämnats ur fjäderfållånefonden efter år 1935, ur kalkbrukslånefonden efter år 1939, ur fruktodlingslånefonden efter år 1938, ur

mejerilånefonden efter år 1943 samt ur slakterilånefonden efter år 1942. Även kaninavelslånefonden har under senare år tagits i anspråk i mycket ringa utsträckning. Såsom flera remissinstanser uttalat synes det, främst med hänsyn till den låga lånefrekvensen, kunna ifrågasättas, huruvida nu angivna sex fonder längre fylla någon egentlig uppgift. Vid övervägandet av detta spörsmål har jag kommit till den uppfattning, att dessa fonder utan olägenhet kunna avvecklas. Därest i fortsättningen skulle uppstå behov av lån till de ändamål, som avsetts med fonderna, torde detta behov utan större svårighet kunna tillgodoses å den vanliga kreditmarknaden. Vad särskilt angår lånen ur kaninavelslånefonden må framhållas, att dessa med hänsyn till det låga maximibeloppet och till att subventionen endast består i viss tids räntefrihet icke kunna anses ha någon nämnvärd betydelse för låntagarna och att denna betydelse för övrigt knappast uppväges av de kostnader och det besvär, som administrationen av lånen medför för det allmänna. Vidare torde jag i fråga om slakterilånefonden få erinra, att för närvarande till prövning föreligger en ansökan av Norrbottens slakteriförening u. p. a. om, bland annat, statslån för byggande av en slaktstation i Gällivare, avsedd för slakt av nötkreatur, hästar och renar. Denna låneansökning torde böra slutligt avgöras inom den närmaste tiden. Särskilt med hänsyn till önskemålet om en sanering av renslakten synas starka skäl tala för bifall till densamma. Sagda ansökan bör emellertid enligt min mening betraktas som ett specialfall, vilket ej ändrar den uppfattning om möjligheten att avveckla slakterilånefonden, åt vilken jag nyss givit uttryck.

Lån ur nämnda sex fonder torde alltså icke böra beviljas efter utgången av innevarande budgetår. Dock böra fonderna även efter sagda tidpunkt få användas för utbetalande av lån, som beviljats dessförinnan. Behållningen å fonderna ävensom inflytande amorteringar böra tillföras riksgäldskontoret. Det torde i övrigt få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser angående avvecklingen.

Även beträffande bevattningslånefonden synes med hänsyn till den ringa lånefrekvensen en avveckling kunna övervägas. Då anläggandet av bevattningsanordningar är en för jordbruksdriften betydelsefull men ännu i stort sett oprövad fråga, anser jag det dock lämpligast att denna lånefond bibehålles. Likaså torde den låneverksamhet, som skett med användande av frukt- och potatislagerhusfonden ävensom spannmålslagerhusfonden, böra fortsätta. I båda fallen föreligger det ett betydande behov av nya lagerlokaler, och det synes önskvärt, att det allmänna i viss utsträckning genom kreditgivning skall hjälpa till att täcka detta behov.

Vad härefter angår frågan, huruvida den låneverksamhet, som hittills bedrivits ur sistnämnda tre fonder, bör fortsättas i samma ordning som hittills eller man beträffande densamma bör övergå till ett system med statlig kreditgaranti må erinras, att lantbruksstyrelsen funnit en dylik omläggning möjlig och lämplig samt att även flertalet remissinstanser förör-

dat en sådan omläggning eller i vart fall icke haft något att erinra där-
emot. Det synes även obestriddigt, att systemet med kreditgaranti erbjuder
vissa fördelar. Å andra sidan tala enligt min mening flera skäl mot att
man nu skall företaga en dylik omläggning. Ett av dessa är att det torde
föreligga risk för att anspråken på statligt stöd skulle öka avsevärt efter
en övergång till kreditgaranti. Vidare må framhållas att — såsom även
några remissinstanser anfört — frågan i viss mån är beroende av vilka upp-
gifter som kunna komma att åläggas den beslutade statliga affärsbanken.
Frågan om statsbankens arbetsuppgifter är ännu icke avgjord. Jag anser vis-
serligen icke att detta förhållande utgör något ovillkorligt hinder för en över-
gång till statlig kreditgaranti beträffande nu ifrågavarande lånefonder. Då
det med hänsyn till låneverksamhetens ringa omfattning ur administrativ
synpunkt knappast erbjuder någon olägenhet att tills vidare fortsätta med
nuvarande system, synes det mig dock mindre lämpligt att genom en sådan
övergång eventuellt föregripa avgörandet av nyssnämnda fråga.

På grund av nu anförda förhållanden anser jag, att utlåningen från ifrå-
gavarande tre fonder tills vidare bör i princip vara anordnad på samma sätt
som hittills. Låneverksamheten från frukt- och potatislagerhusfonden samt
spannmålslagerhusfonden synes emellertid kunna förenklas i vissa avseenden.
Till en början synes hinder ej möta att de båda fonderna sammanslås till en,
förslagsvis benämnd jordbrukets lagerhusfond och stående under statskon-
torets förvaltning. Vidare böra lånebestämmelserna göras enklare och mer
enhetliga. Då det liksom hittills bör ankomma på Kungl. Maj:t att bevilja
lån, torde lånebestämmelserna inom vissa gränser böra få anpassas efter
förhållandena i det enskilda fallet. Beträffande säkerheten för lån synes det
sålunda tillräckligt att — i likhet med vad som gäller exempelvis beträf-
fande statlig garanti för lån till jordbrukets yttre och inre rationalisering
— stadga att säkerheten skall vara tillfredsställande ur det allmännas syn-
punkt. I samband härmed må anmärkas, att det ej bör möta hinder för en
lånesökande att taga bottenkredit på annat håll utan tvärtom får anses
önskvärt att så sker. I stället för de skiftande bestämmelserna rörande amor-
tering bör gälla, att lån skall vara amorteringsfritt i högst fyra år och skall
återbetalas inom högst 20 år. Ränta bör liksom hittills utgå med fyra pro-
cent. Låntagaren bör åtnjuta räntefrihet under de två första åren efter för-
sta lyftningsdagen. Även i fråga om de mera formella bestämmelserna torde
åtskilliga förenklingar kunna göras.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de författningsänd-
ringar och utfärda de bestämmelser i övrigt, som kunna bliva erforderliga
vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit. Jag vill slutligen i detta
sammanhang framhålla, att nu gällande bestämmelser om statsbidrag till
uppförande av frukt- och potatislagerhus böra bibehållas oförändrade.

Såsom framgår av det föregående uppgingo vid utgången av budgetåret
1948/49 disponibla kapitalmedel å spannmålslagerhusfonden till omkring
760 000 kronor samt å frukt- och potatislagerhusfonden till omkring 1 400 000

kronor. Förstnämnda medel torde sannolikt vara förbrukade vid ingången av nästa budgetår. Däremot synes en icke obetydlig behållning å sistnämnda medel kunna påräknas föreligga vid samma tidpunkt. Denna behållning bör få disponeras för låneverksamheten från den nya fonden. Härutöver torde emellertid ett kapitaltillskott behövas. Lantbruksstyrelsen har uppskattat medelsbehovet enbart till lån för uppförande av spannmålslagerhus och spannmålstorkar till 6 000 000 kronor, varav hälften för löpande budgetår och hälften för nästkommande budgetår. Även om jag delar styrelsens uppfattning om behovet av nya spannmålslagerhus och spannmålstorkar, kan jag dock icke tillstyrka en så stor medelsanvisning för ändamålet. Bland annat med hänsyn till att fonden i fortsättningen i mindre omfattning än hittills torde komma att användas för att täcka behovet av bottenkredit torde ett tillskott av 2 500 000 kronor vara tillräckligt. Beloppet torde i sin helhet böra anvisas å kapitalbudgeten för nästa budgetår.

Låneverksamheten från bevattningslånefonden torde tills vidare böra bedrivas enligt samma grunder som hittills. Till fonden anvisades å tilläggsstat II för budgetåret 1941/42 ett reservationsanslag av 500 000 kronor. Å detta anslag, som alltjämt må disponeras för sitt ändamål, förelåg vid ingången av löpande budgetår en behållning av omkring 390 000 kronor. Denna behållning bör enligt min mening vara tillräcklig för att tillgodose låneanspråken å fonden under såväl innevarande som nästa budgetår. Något kapitaltillskott till fonden synes därför icke erforderligt för budgetåret 1950/51. Däremot bör riksdagens medgivande inhämtas till att nyssberörda anslag även under sistnämnda budgetår skall få disponeras för det med anslaget avsedda ändamålet.

Jag övergår härefter till fiskeristyrelsens utredning och därmed sammanhängande spörsmål. Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen har styrelsen beträffande låneverksamheten från fiskerilånefonden avstyrkt en övergång till systemet med statlig kreditgaranti. Däremot har styrelsen icke haft något att erinra i och för sig mot en sådan övergång i fråga om låneverksamheten från anslaget till lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. Av remissinstanserna ha de flesta av olika anledningar funnit statlig kreditgaranti icke böra ifrågakomma i någotdera fallet. I överensstämmelse med den uppfattning, som jag uttalat vid behandlingen av lantbruksstyrelsens motsvarande förslag, ansluter jag mig till sistnämnda ståndpunkt. Låneverksamheten från ifrågavarande fond och anslag bör alltså enligt min mening tills vidare fortgå enligt oförändrade grunder.

Beträffande utlåningen från fiskerilånefonden torde jag få erinra, att 1949 års riksdag höjde lånegränsen från 1 800 000 till 2 000 000 kronor. Någon ytterligare höjning kan jag ej nu förorda. Det belopp, som Kungl. Maj:t årligen må disponera för lån från fonden, bör följaktligen tills vidare bibehållas vid 2 000 000 kronor. För att en utlåning av denna storlek skall bli möjlig under nästa budgetår, torde erfordras ett kapitaltillskott å 1 250 000

kronor till fonden. Jag föreslår alltså, att ett investeringsanslag å nämnda belopp skall anvisas för ändamålet.

Å anslaget till lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. fanns, enligt vad fiskeristyrelsen upplyst, vid början av löpande budgetår en behållning å cirka 640 000 kronor. Dessutom har för detta budgetår anvisats ett belopp av 1 000 000 kronor under anslaget. Av de sålunda disponibla medlen, sammanlagt omkring 1 640 000 kronor, torde en icke obetydlig del stå till förfogande vid ingången av nästa budgetår. Det oaktat har fiskeristyrelsen begärt en medelsanvisning å 1 500 000 kronor under anslaget för nästa budgetår. Såsom skäl härför har styrelsen främst åberopat det trängande behovet av flera fryshus. Styrelsen har framhållit, att detta behov måste tillgodoses, om fiskerinäringen skall kunna konkurrera på exportmarknaden. För egen del hyser jag samma uppfattning. Dessutom vill jag framhålla, att en ökad tillgång till fryshus otvivelaktigt även skulle förbättra möjligheterna för fiskerinäringens utövare att vinna avsättning för fångsterna inom landet till skäligen priser. På grund av byggnadsregleringen torde det emellertid icke bliva möjligt att under nästa regleringsår uppföra nya fryshus i den omfattning, med vilken fiskeristyrelsen synes ha räknat. Med hänsyn till det anförda anser jag medelsanvisningen under anslaget för nästa budgetår kunna begränsas till samma belopp som för innevarande budgetår, eller 1 000 000 kronor.

I detta sammanhang torde jag även få upptaga frågan om avveckling av statens lånefond för inköp av gasgeneratorer för fiskebåtar. Enligt vad jag inhämtat ha från denna fond endast utlämnats tre lån, samtliga år 1942. Dessa lån, av vilka icke något uppgick till mer än 1 000 kronor, äro slutbetalda. Behållningen å fonden uppgår för närvarande till 3 000 kronor. Nu anförda uppgifter synas klart utvisa, att de skäl som på sin tid föranledde inrättande av fonden, numera förlorat all styrka. Jag anser det därför icke finnas någon anledning att bibehålla ifrågavarande fond. Densamma torde alltså böra avvecklas vid utgången av innevarande budgetår. Härvid torde nyssnämnda behållning böra tillföras riksgäldskontoret. Övriga bestämmelser rörande avvecklingen torde få meddelas av Kungl. Maj:t.

Lantbruksstyrelsens framställning om anslag till bidrag till uppförande av frukt- och potatislagerhus m. m. föranleder icke någon erinran från min sida. Under denna anslagsrubrik bör alltså anvisas dels å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1949/50 ett reservationsanslag av 34 300 kronor, dels å riksstaten för budgetåret 1950/51 ett reservationsanslag av 16 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) medgiva, att statens kaninavelslånefond, statens fjäderfållånefond, statens kalkbrukslånefond, statens fruktodlingslånefond, statens mejerilånefond, statens slakterilånefond samt statens lånefond för inköp av gasgeneratorer för fiskebåtar må avvecklas vid utgången av budgetåret 1949/50;

Kungl. Maj:ts proposition nr 73.

2) godkänna förslaget att frukt- och potatislagerhusfonden samt spannmålslagerhusfonden från och med den 1 juli 1950 skola sammanslås till en fond, benämnd jordbrukets lagerhusfond;

3) medgiva, att vid utgången av budgetåret 1949/50 disponibla kapitalmedel under frukt- och potatislagerhusfonden samt spannmålslagerhusfonden må användas för låneverksamheten från den nya fonden;

4) godkänna de grunder för låneverksamheten från den nya fonden, som angivits i det föregående;

5) medgiva, att det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisade reservationsanslaget till Bevattningsslånefonden må under budgetåret 1950/51 användas för det med anslaget avsedda ändamålet;

6) å kapitalbudgeten för budgetåret 1950/51 anvisa

a) till *Jordbrukets lagerhusfond* ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor,

b) till *Fiskerilånefonden* ett investeringsanslag av 1 250 000 kronor,

c) till *Lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.* ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor; samt

7) till *Bidrag till uppförande av frukt- och potatislagerhus m. m.* under nionde huvudtiteln anvisa

dels å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1949/50 ett reservationsanslag av 34 300 kronor,

dels å riksstaten för budgetåret 1950/51 ett reservationsanslag av 16 000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Einar Herlitz.